

Rozprawa doktorska: Rozliczenia między małżonkami w świetle art. 43 i 45 k.r.o.

-Streszczenie-

Niniejsza rozprawa dotyczy wzajemnych rozliczeń małżonków na podstawie przepisów art. 43 i 45 k.r.o. Przepisy te związane są z ustrojem wspólności majątkowej małżeńskiej (ustawowej i umownej), stanowiąc jego istotne elementy. Współistnienie w ustroju wspólności majątkowej trzech odmiennych prawnie mas majątkowych, a mianowicie majątku wspólnego małżonków, majątku osobistego męża oraz majątku osobistego żony, prowadzi zwykle do przesunięć majątkowych między nimi. Wynika to z faktu, że małżonkowie zwykle traktują ww. majątki jako jedną całość gospodarczą. Dopiero ustanie wspólności majątkowej otwiera możliwość przeprowadzenia rozliczeń między małżonkami. Zważywszy, że decyzje małżonków w sferze majątkowej w istotnej mierze determinowane są stosunkiem podstawowym, jakim jest małżeństwo, rozliczenia obejmujące ten okres wykazują określoną specyfikę. Wyraża się ona w szczególności w przyznaniu małżonkom żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (art. 43 § 2 k.r.o.), które przynajmniej na etapie badania jego przesłanek nie wykazuje cech rozliczenia typowo majątkowego. Ważną przesłanką tego roszczenia są bowiem elementy niemajątkowe odnoszące się do prawidłowego wypełniania przez małżonków obowiązków względem majątku wspólnego. Różnice względem regulacji kodeksu cywilnego występują również w sposobie i zakresie unormowania zwrotu wydatków i nakładów oraz zaspokojonych długów (art. 45 § 1 i 3 k.r.o.). Powstająca z mocy prawa wierzytelność związana z dokonaniem wydatków i nakładów ma doprowadzić do właściwego rozliczenia przesunięć majątkowych pomiędzy majątkiem wspólnym a majątkiem osobistym oraz majątkiem osobistym a wspólnym. Wyłania się jednak szereg wątpliwości dotyczących zagadnień szczegółowych – począwszy od tego, jakie przesunięcia majątkowe należy uznać za wydatki i nakłady, a skończywszy na tym, jakie wydatki i nakłady powinny podlegać rozliczeniu.

Celem rozprawy doktorskiej jest analiza dogmatyczna dwóch głównych przepisów odnoszących się do rozliczeń majątkowych między małżonkami. Regulacja zawarta w art. 43 i 45 k.r.o. jest lakoniczna, co sprawia, że rozstrzygnięcie wielu szczegółowych zagadnień przypada nauce prawa i orzecznictwu. W związku z powyższym w niniejszej pracy podjęto analizę tego, czy rozwiązania konkretnych zagadnień na tle art. 43 i 45 k.r.o. formułowane przez doktrynę oraz orzecznictwo są uzasadnione oraz skuteczne w praktyce, a także czy

znajdują wystarczającą podstawę w aktualnie obowiązującej regulacji prawnej. Równocześnie, szczególną uwagę poświęcono pytaniu o to, czy przepisy art. 43 i 45 k.r.o. stanowią adekwatną odpowiedź na potrzeby praktyki obrotu, a w szczególności, czy nie stanowią nadmiernego ograniczenia swobody małżonków w dokonywaniu rozliczeń.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W rozdziale I omówiono zagadnienia wprowadzające do analizowanej problematyki: umiejscowienie przepisów regulujących rozliczenia; charakter prawny tych przepisów na tle spraw o podział majątku wspólnego; krótki rys historyczny; perspektywę intertemporalną. Rozdział II został poświęcony analizie dogmatycznej art. 43 k.r.o., a w szczególności zagadnienia udziałów w majątku wspólnym małżonków, oraz przesłanek żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym po ustaniu wspólności majątkowej. W rozdziale III pracy, najbardziej obszernym, dokonano analizy dogmatycznej roszczenia z art. 45 k.r.o. Podjęto w nim próbę zdefiniowania pojęć „wydatków i nakładów”, oraz przedstawiono charakterystykę roszczenia wynikającego z art. 45 k.r.o. Analizie poddano szczegółowe kwestie związane ze zwrotem wydatków i nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty i odwrotnie. Przedmiotem analizy są również zagadnienia związane z wzajemnym stosunkiem zasady zwrotu wydatków i nakładów a przynależnością nabywanych przez małżonków przedmiotów majątkowych do określonego majątku. Dalsze rozważania poświęcono innym rozliczeniom między małżonkami dotyczącymi zdarzeń, które miały miejsce w okresie pozostawania przez nich we wspólności majątkowej małżeńskiej. Pozwala to odpowiedzieć na pytanie o granice dopuszczalności analogicznego stosowania art. 45 k.r.o. do zbliżonych stanów faktycznych. W dalszym toku rozważań omówiono zagadnienia rozliczeń wydatków i nakładów związanych z prowadzoną przez małżonków działalnością gospodarczą, oraz oszacowania wartości wydatków i nakładów. Rozdział IV rozprawy poświęcono zagadnieniom procesowym dotyczącym realizacji roszczeń z art. 43 i 45 k.r.o.

W podsumowaniu pracy przedstawiono najważniejsze wnioski wynikające z analizy ww. przepisów, w szczególności propozycję odpowiedzi na pytanie, czy przepisy art. 43 i 45 k.r.o. stanowią regulację umożliwiającą skuteczne i przejrzyste dokonanie rozliczeń między małżonkami.

15.09.2022.
Piotr Trądowski